

Rojewski, Andrzej

Kongresy i dni eucharystyczne w diecezji płockiej w latach posługi pasterskiej Bł. Abpa A. J. Nowowiejskiego

Studia Płockie 36, 113-133

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Andrzej Rojewski

KONGRESY I DNI EUCHARYSTYCZNE W DIECEZJI PŁOCKIEJ W LATACH POSŁUGI PASTERSKIEJ BŁ. ABPA A. J. NOWOWIEJSKIEGO

Każdy czas jest czasem Kościoła obecnego w świecie i dla świata. Misja Kościoła w rzeczywistości ziemskiej stawiała zatem zawsze przed społecznością uczniów Chrystusa konieczność dawania odpowiedzi na egzystencjalne problemy ludzi żyjących w konkretnej epoce. Duchowe i materialne warunki ich życia oraz pragnienie wniesienia w nie światła Ewangelii stanowiły podstawę dla idei kongresów eucharystycznych i jej realizacji. Pierwszy z nich odbył się w Lille (Francja) w dniach 28-30. VI. 1881 r. Przewodniczył mu bp Henri Monnier. Uczestniczyło ok. 8 tysięcy wiernych. Leon XIII, papież, poparł ideę kongresu eucharystycznego i zachęcił do jej rozwijania.

Francja była więc kolebką tych zgromadzeń katolików o charakterze wybitnie masowym. Organizowane w skali międzynarodowej, krajowej i regionalnej, miały na celu „umocnienie i zdynamizowanie więzi osobowej z Chrystusem, dzięki pogłębianiu tajemnicy Eucharystii głównie w jej aspekcie egzystencjalnym (związek z życiem ludzkim), przez wykłady, seminaria i dyskusje oraz adoracje Najświętszego Sakramentu”¹.

Międzynarodowe kongresy eucharystyczne, po 1881 r. organizowano początkowo corocznie, a w okresie międzywojennym, z polecenia papieża Piusa XI, co dwa lata. Stawały się one inspiracją dla kongresów krajowych i diecezjalnych².

¹ St. Szymański, Eucharystyczne kongresy, w: Encyklopedia Katolicka, red. R. Łukaszuk i in. T. 4 Lublin 1983, kol. 1278. Tamże (kol. 1278-1279) historia kongresów. Zob. też B. a., Kongresy eucharystyczne, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 19 (1924) nr 8, s. 205. Odtąd MPP. B. a., Kongres eucharystyczny, „Hasło Katolickie” 4 (1934) nr16, s. 182. Odtąd HK.

² Szerzej o ich historii i założeniach zob. Z. Kapuścik, Z historii Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, w: Kongresy eucharystyczne w Polsce i za granicą, red. E. J. Pałyga, Warszawa 1987, s. 46-53. Nie do pominięcia, dla badacza tego problemu, jest cała cytowana tu pozycja.

Dzięki nim idee tych pierwszych docierały do szerokich kręgów wiernych. W ramach diecezji miały więc też miejsce kongresy dekanalne i parafialne. Te ostatnie zwano „Dniami Eucharystycznymi”. Ich celem było wspólne zgłębianie konkretnego aspektu tajemnicy eucharystycznej oraz publiczne jej uczczenie. Kongresy eucharystyczne, jak zauważa J. Miazek, „wrosły z żywego od wieków w Kościele Katolickim kultu Eucharystii poza Mszą świętą. Kult ten powstał w średniowieczu, rozwijał się nieprzerwanie i zakorzenił się głęboko w życiu Kościoła oraz w pobożności ludu”³.

Ta cecha charakteryzowała także pobożność wiernych diecezji płockiej. Należy jednak powiedzieć, że pogłębiła się zdecydowanie w latach posługi pasterskiej pełnionej w diecezji przez biskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego (1908 – 1941). Już w 1892 r. ukazał się pierwszy tom opracowanego przez niego „Ceremoniału parafialnego”, w którym w cz. VI. zawarł przepisy Kościoła związane z odprawianiem Mszy oraz wystawieniem Najświętszego Sakramentu⁴, a w tomie drugim przedstawił normatywną stronę czci Eucharystii poza Mszą świętą, oraz określił bardzo konkretnie strukturę i formę celebracji czterdziestogodzinnego nabożeństwa i innych nabożeństw eucharystycznych⁵.

Żeby sprawy związane z czcią Eucharystii oraz nabożeństwami w diecezji płockiej jeszcze bardziej uporządkować biskup Nowowiejski zlecił ks. prof. Józefowi Michalakowi opracowanie „Podręcznika nabożeństw dodatkowych dla diecezji płockiej”. Pierwsze jego wydanie ukazało się w 1912 r. i zawierało m.in. takie aspekty kultu eucharystycznego jak: uroczyste i prywatne wystawienie, suplikacje, nabożeństwo dziękczynne, nabożeństwo czterdziestogodzinne, oraz adoracja Najświętszego Sakramentu⁶.

W dziele propagowania i rozwoju kultu Eucharystii, Nowowiejskiego inspirowały: ruch odnowy liturgicznej, zapoczątkowany przez opata benedyktynów z Solesmes Prospera Gueranger’a⁷, i wyrastające z tegoż nurtu kongresy eucharystyczne: w Lille (1881), w Jerozolimie (1893), w którym pierwszy raz wziął udział legat papieski, a także Kongres Eucharystyczny w Rzymie w 1905 r., w którym osobiście uczestniczył papież Pius X. Tymi dwoma postaciami i ich dziełem, Nowowiejski był zafascynowany. Pius X, jak wiadomo, patronował ruchowi liturgicznemu. Dlatego już w r. 1911, a zatem w rok po dekrete „Quam singulari” (8. VIII. 1910) miała miejsce w Katedrze płockiej Pierwsza Komunia 700 dzieci⁸.

Inną inspiracją, wyrastającą z terenu samej już diecezji płockiej był mariawityzm.

³ J. Miazek, Kongresy eucharystyczne. „Chrześcijanin w świecie” 18 (1986) nr 7, s. 40.

⁴ Warszawa 1892, s. 363-389.

⁵ Warszawa 1894, s. 98-128; 365-370; 402-405.

⁶ Zob. na ten temat m.in. D. Olszewski, Z zagadnień religijności w diecezji płockiej w XIX wieku. „Studia Płockie” T. 3 (1975), s. 338.

⁷ Szerzej na ten temat zob. A. Rojewski, Liturgia w wykładzie arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego, w: Arcybiskup Antoni Julian Nowowiejski, red. A. Suski i in. Płock 1991, s. 302.

⁸ MPP 6 (1911) nr 6, s. 183.

Okres rządów biskupa Nowowiejskiego był w diecezji płockiej rzeczywiście czasem wzrostem kultu Eucharystii i propagowaniem go wśród wiernych m. in. przez kongresy diecezjalne, dekanalne i parafialne dni eucharystyczne. Niniejsze opracowanie jest poświęcone temu tematowi.

1. Eucharystyczny nurt religijności w Polsce jako inspiracja dla rozwoju kultu Eucharystii w diecezji płockiej

W Polsce pozostającej do 1918 r. pod zaborami, nie było możliwości organizowania tego rodzaju manifestacji religijnych. Tym bardziej zatem należy podziwiać prężność hierarchii i duszpasterzy, że w tak krótkim czasie po odzyskaniu niepodległości, rozpoczęli włączanie wiernych w eucharystyczny nurt religijności szczególnie wówczas akcentowany przez Kościół⁹.

Pierwszy w Polsce Kongres Eucharystyczny miał miejsce w Inowrocławiu w 1927 r. i był związany ze zjazdem Akcji Katolickiej¹⁰. Kongres był w pewien sposób efektem realizacji ramowego programu duszpasterskiego nakreślonego przez Episkopat Polski na zjeździe w Gnieźnie w 1919 r. Biskupi ukazywali w nim konieczność pogłębiania w Polsce kultu Najświętszego Sakramentu. Diecezjalne kongresy eucharystyczne a także odezwy i listy pasterskie, poświęcone Eucharystii, były zewnętrznym wyrazem podjętych wówczas ustaleń¹¹.

W podsumowaniu dokonań krajowych na odcinku kultu eucharystycznego w latach: 1918 – 1939, S. Koperek zauważa, że „słusznie można mówić o prawdziwej polskiej wiośnie eucharystycznej, jak pisano o tym okresie organizowania Kongresów Eucharystycznych”¹².

Wszystkie te zjazdy katolików odbywały się według ustalonego programu. Kongresy miały zawsze dwa główne elementy: kultyczny i dydaktyczny. Pierwszy – to nabożeństwa eucharystyczne, na które składały się adoracjeienne, nocne, wspólne Komunie święte, a przede wszystkim uroczyste procesje eucharystyczne, po których (lub przed którymi) odprawiano Mszę pontyfikalną wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu. Na drugi zaś – katechezy o tematyce eucharystycznej. Przybierały one rozmaite formy: kazania, konferencje dla różnych grup uczestników itp. Charakterystycznym elementem tych spotkań była nie Msza święta, a niezwykle uroczysta procesja eucharystyczna. Te wydarzenia S. Koperek określa mianem „wielkich, powszechnych rekolekcji eucharystycznych”¹³. Z wła-

⁹ Zob. na ten temat Z. Wasilewski, Z historii polskich kongresów eucharystycznych, w: Kongresy eucharystyczne w Polsce i za granicą, red. E. J. Pałyga, dz. cyt., s. 73.

¹⁰ S. Koperek, Idee przewodnie polskich kongresów eucharystycznych, w: Eucharystia źródłem życia, red. St. Grzybek, Kraków 1987, s. 31. Z. Sikora, Diecezjalne kongresy eucharystyczne, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 3 (1975), s. 101.

¹¹ St. Wilk, Episkopat Kościoła Katolickiego w Polsce w latach 1918-1939, Warszawa 1992, s. 223.

¹² S. Koperek, Idee przewodnie, dz. cyt., s. 32.

¹³ Tamże, s. 33.

ściwą sobie wnikliwością zauważa on także, że intensywne przygotowania do kongresów diecezjalnych były rozpoczynane na rok lub dwa lata wcześniej. „W parafiach najprzód dokonywała się katecheza eucharystyczna, przygotowanie uczestników mających się udać na kongres; w parafiach też trwała niejako kontynuacja kongresów przez omawianie tematyki (...) na zebraniach poszczególnych grup Akcji Katolickiej i poprzez przyjmowanie postanowień mających na celu wcielenie w życie podjętych na kongresie rezolucji. Patronem tego odrodzenia eucharystycznego był ówczesny prymas Polski – kard. August Hlond”¹⁴.

Idee przewodnie polskich kongresów były następujące:

- zasadniczym celem, wspólnym dla wszystkich tego rodzaju spotkań, było uwielbienie Najświętszego Sakramentu;
- pogłębienie świadomości religijnej i kultury chrześcijańskiej, połączone z aktywizacją wiernych;
- ożywienie życia chrześcijańskiego w rodzinach, a szczególnie życia eucharystycznego mężczyzn;
- integracja narodowa na fundamencie Eucharystii¹⁵.

Kongresy eucharystyczne odbywane na forum diecezjalnym, stwarzały niezwyczajną okazję do pogłębienia refleksji teologiczno – pastoralnej, podzielenia się doświadczeniami, wzajemnego ubogacenia pobożności, jak również układania programu pracy na nadchodzące lata. W Eucharystii widziano główny fundament religijnej i moralnej odnowy Narodu jednoczącego się po 123 latach zaborów.

2. Diecezjalne inspiracje kongresów eucharystycznych w diecezji płockiej

Jak zaznaczono, kult Eucharystii w poszczególnych prowincjach Kościoła, a nawet diecezjach, miał swą specyfikę niekiedy w zależności od wydarzeń, jakie miały miejsce na danym terenie. W diecezji płockiej, w interesującym nas okresie, dwa zjawiska zaważyły szczególnie na formach kultu Eucharystii: ruch odnowy liturgicznej, którego pionierem był abp A. J. Nowowiejski, oraz mariawityzm.

A. Ruch odnowy liturgicznej

Idee ruchu odnowy liturgicznej docierały do Polski głównie przez Zgromadzenie Zmartwychwstańców¹⁶. Jednak zrozumienie dla tych zagadnień, było na terenie Kongresówki, do lat osiemdziesiątych XIX wieku, niewielkie. O zainteresowaniu liturgią w aspekcie proponowanym przez ruch odnowy, można mówić pod koniec tegoż stulecia. Jednym z pionierów ruchu na terenie Królestwa Kongresowego był, jak wspomniano, ks. A. J. Nowowiejski, późniejszy biskup płocki. Szczególną troską otaczał on życie liturgiczne w diecezji i zabiegał, by odpowiadało wymaganiom Kościoła. Centralnym zaś punktem tej troski był kult Tajem-

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ J. Sroka, *Odnowa liturgii przed Soborem Watykańskim II w Polsce*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 29 (1976) nr 4, s. 183.

nicy Eucharystii i obrzędy związane z jej sprawowaniem¹⁷. Innym jego działaniem zmierzającym w tym samym kierunku były organizowane na skalę diecezjalną, dekanalną i parafialną kongresy i dni eucharystyczne.

B. Mariawityzm

Pod koniec XIX w. coraz wyraźniej dawały się słyszeć nawoływania do wyrwania wiernych zaboru rosyjskiego z duchowego marazmu. Szczególnym znakiem działań w tym kierunku stały się liczne (ponad 20) bezhabitowe formacje zakonne założone przez o. Honorata Koźmińskiego¹⁸. Próby związane z pragnieniem odnowy życia kapłańskiego i z poszukiwaniem nowej formy duszpasterstwa, zaznaczyły się także powstaniem wspólnoty religijnej, zwanej z czasem „Mariawitami”. Ta wspólnota była w wielkiej mierze propagatorem kultu Najświętszego Sakramentu¹⁹. Pozdrowieniem mariawickim są do dzisiejszego dnia słowa: „Niechaj będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament” i odpowiedź: „Teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen”. Emblematem na szkaplerzach kapłanów jest promienista monstrancja i aniołowie w postawie klęczącej, adorujący Hostię. Wspólnota Mariawitów pociągnęła za sobą „kwiat kleru diecezjalnego”²⁰. Wprowadzeniem w kult Eucharystii i jego ilustracją we wspólnocie Mariawitów jest „Brewiarzyk mariawicki dla czcicieli Przenajświętszego Sakramentu (zawiera modlitwy codzienne, mszalik, adoracje, nabożeństwa, pieśni kościelne i objawienia Mateczki)”²¹.

Kult Eucharystii propagowany przez Mariawitów w diecezji płockiej, uznany za niezgodny z kultem głoszonym przez Kościół Rzymski, stał się elementem dopingującym biskupa Nowowiejskiego i duchowieństwo do szczególnego zwrócenia uwagi na propagowanie i rozwój pobożności eucharystycznej wśród katolików. Sposobnością do tego stały się z czasem także eucharystyczne kongresy diecezjalne i dekanalne oraz parafialne dni eucharystyczne. Jak wiele dokonano na tej płaszczyźnie świadczy choćby bibliografia nt. Eucharystii zebrana jedynie ze stron „Miesięcznika Pasterskiego Płockiego” z lat 1906-1939²².

3. Diecezjalne Kongresy Eucharystyczne w diecezji płockiej

Aczkolwiek diecezja płocka dość długo czekała na przeprowadzenie pierwszego kongresu, to jednak sama idea tych zjazdów nie była obca ani duszpasterzom,

¹⁷ Szeroko na ten temat zob.: J. Decyk, Arcybiskup Nowowiejski jako liturgista, „Studia Płockie” T. 4 (1976), s. 7-21; A. Rojewski, Liturgia w wykładzie, dz. cyt., s. 287-391.

¹⁸ St. Gajewski, Diecezja płocka w latach 1864-1914, w: „Studia Płockie” T. 3 (1975), s. 322-325.

¹⁹ K. Adamus – Darczewska, Eucharystyczny ruch mariawicki w: Kongresy eucharystyczne w Polsce i za granicą, dz. cyt., s. 90.

²⁰ St. Gajewski, Diecezja płocka w latach 1864-1914, dz. cyt., s. 326. Tam także szerzej nt. mariawityzmu.

²¹ Felicjanów 1967.

²² A. Rojewski, Materiały liturgiczne w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” w latach 1906-1939. Cz. I. „Studia Płockie” T. 15 (1987), s. 330-345. Tam też bibliografia nt. kongresów eucharystycznych międzynarodowych, krajowych, diecezjalnych i parafialnych.

ani wiernym. Wiele mówi na ten temat fakt, że „Miesięcznik Pasterski Płocki” ukazujący się od 1906 r., już w numerze dziewiątym roku następnego, w artykule ks. Piotra Bornińskiego, informował duszpasterzy o 18. Kongresie Eucharystycznym w Metz (1907)²³. Od tego artykułu zamieszczano, w wymienionym wyżej oficjalnym organie diecezjalnym, relacje nie tylko z każdego międzynarodowego kongresu eucharystycznego, ale także z kongresów krajowych i diecezjalnych, odbywających się w Polsce jak i za jej granicami²⁴.

Poza tym Ordynariusz Płocki, dla podkreślenia więzi diecezjan z Kościołem Powszechnym, zobowiązywał proboszczów do zaznajamiania parafian z problematyką kongresów i do urządzania stosownych nabożeństw w dniach ich trwania. Przykładem jest jego zarządzenie wydane z okazji Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Madrycie (24-29. VI. 1911). Nowowiejski wzywał wówczas duszpasterzy do:

- wyjaśnienia wiernym, w niedzielę poprzedzającą 29. VI., czym jest kongres eucharystyczny i jakie ma cele;
- w dniu 29. VI. rano, duszpasterze powinni przygotować Komunię generalną parafian w intencji uczestników Kongresu oraz dla uproszenia u Boga „naprawy życia chrześcijańskiego”;
- w tymże dniu, po południu, duszpasterze byli zobowiązani urządzić procesję eucharystyczną, w której uczestniczyć mieli nie tylko dorośli i młodzież, ale i dzieci, które w tym roku po raz pierwszy przystąpiły do Stołu Pańskiego. Przed procesją miała być wygłoszona nauka o codziennej Komunii świętej i o Pierwszej Komunii dzieci, które już doszły do używania rozumu²⁵.

Przerwane przez I wojnę światową zamiary przeprowadzenia kongresu eucharystycznego w diecezji płockiej, odżyły w latach międzywojennych. Władza diecezjalna często apelowała do duchowieństwa o zajęcie się tą sprawą, proponując rozpoczęcie pracy od organizowania dekanalnych i parafialnych kongresów eucharystycznych²⁶.

Kongresy eucharystyczne w diecezji płockiej organizowane były przez konkretne stowarzyszenie Akcji Katolickiej i dla jego członków. To je wyróżniało od Kongresu w Inowrocławiu, gdzie VIII Zjazd Akcji Katolickiej przekształcono z woli prymasa Polski, kard. Augusta Hlonda, w Kongres Eucharystyczny²⁷. Każde z tych stowarzyszeń starało się skąd inąd, by zwłaszcza procesja eucharystyczna, kończąca kongres przekształciła się w manifestację wszystkich wiernych, niezależnie od wieku, płci, czy przynależności do stowarzyszenia, na cześć Chrystusa Eucharystycznego.

²³ P. Borniński, Ośmnasty Kongres Eucharystyczny w Mecu, MPP 2 (1907) nr 9, s. 237.

²⁴ Bibliografię na ten temat zob. A. Rojewski, Materiały liturgiczne, art. cyt., s. 341-345.

²⁵ MPP 6 (1911) nr 5, s. 147. Zob. też T. Niestępski, Kult Eucharystii w diecezji płockiej, dz. cyt., s. 48.

²⁶ B. a., Kongresy eucharystyczne, art. cyt., s. 206-207.

²⁷ S. Koperek, Idee przewodnie, art. cyt., s. 31.

W latach międzywojennych zorganizowano trzy kongresy o randze diecezjalnej: pierwszy odbył się w Płocku w 1934 r. i był przygotowany przez Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej; drugi miał miejsce w Pułtusku, dwa lata później (1936 r.) pod patronatem Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Żeńskiej²⁸; trzeci zaś odbył się w Płocku w 1938 r. Zorganizowało go Stowarzyszenie Kobiet Diecezji Płockiej. Na r. 1940 planowano czwarty Kongres Eucharystyczny. Miało go przygotować Stowarzyszenie Mężów Diecezji Płockiej. Warto też wspomnieć, że w diecezji, w ramach Akcji Katolickiej, działały dwa stowarzyszenia o profilu eucharystycznym: Stowarzyszenie Przenajświętszego Sakramentu i Krucjata Eucharystyczna²⁹. Pierwsze z nich działało w 181 parafiach na 226 istniejących w diecezji. Liczyło w 1934 r. 14343 członków, drugie zaś działało, w tym samym czasie, w 143 parafiach licząc 7809 członków³⁰.

A. Pierwszy Diecezjalny Kongres Eucharystyczny Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Męskiej w Płocku (1934 r.)

Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej istniały w 136 parafiach diecezji. Powierzenie im zorganizowania pierwszego diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego wskazuje na miejsce, jakie w duszpasterskim programie pracy Biskupa Płockiego i jego współpracowników, zajmowała młodzież. Angażując młodzież męską w przygotowanie i przeprowadzenie Kongresu, Nowowiejski miał na celu pogłębienie wiary młodych mężczyzn, oparcie jej na związku z Chrystusem Eucharystycznym oraz wezwanie ich samych do dawania świadectwa wierze, która głosi, że Pan rzeczywiście pozostał ze swymi wyznawcami „po wszystkie dni, aż do skończenia świata”.

Zapowiedź tego Pierwszego Diecezjalnego Kongresu spotykamy w nr 4 „Miesięcznika Pasterskiego Płockiego”, z 1934 r. Jest ona podpisana przez „Związek Młodzieży Polskiej Męskiej”. Tekst głosi, że protektorat nad kongresem objął „J. E. Ksiądz Arcybiskup A. J. Nowowiejski”. Zjazd odbędzie się w dniach 26 i 27 czerwca tegoż roku. Nadto już z pierwszych zdań dowiadujemy się, że będzie to „pierwszy tego rodzaju Kongres w Polsce” i że weźmie w nim udział „wyłącznie młodzież zorganizowana w SMP Związku Płockiego”³¹. Cel Kongresu, został

²⁸ J. Miazek, Kongresy eucharystyczne, art. cyt., s. 44 myli się podając, że Kongres w r. 1934 zorganizowała Młodzież Żeńska, a w r. 1936 – Młodzież Męska.

²⁹ Na temat Krucjaty Eucharystycznej zob. B. a., W sprawie Krucjaty Eucharystycznej. MPP 31 (1936) nr 10, s. 437. O jej prowadzeniu i aktywności w parafii zob. np. A. Rojewski, Gąbin. Rok, osiem miesięcy i dwa dni z dziejów parafii i miasta. Płock 2007, s. 81-84.

³⁰ R. Bender, Z życia diecezji płockiej w latach 1914-1939, „Studia Płockie” T. 3 (1975), s. 370.

³¹ MPP 29 (1934) nr 4, s. 168. Prezydium Komitetu przygotowującego Kongres stanowili: biskup Leon Wetmański, ks. Marian Okólski i ks. Czesław Kaczmarek, dyrektor Związku Młodzieży Polskiej Męskiej, późniejszy Biskup Kielecki. Spośród katolików świeckich, honorowymi członkami Komitetu zostali: Prezydent Miasta Płocka, Inspektor Szkolny, Prezes i Prokurator Sądu Okręgowego w Płocku oraz Prezes Diecezjalnych Zjazdów Katolickich. Powołano także 71 członków Komitetu Kongresu: 29 kapłanów i 32 osoby świeckie. HK 4 (1934) nr 19, s. 218.

określony następująco: „Organizatorom (...) zależy bardzo na tym, by impreza katolicka udała się w każdym calu, by młodzież zdobyła jak najwięcej skutków duchowych i rozwiozła je później do swych parafii, by Kongres zrobił na obserwatorach i nie tylko, miłe wrażenie, lecz by jego treść duchowa i formy zewnętrzne wprawiły w podziw, oraz by w rezultacie owoce Kongresu uwidoczniły się w pracach SMP”³².

W zapowiedzi zawarto także wezwanie do należytego, wewnętrznego i zewnętrznego przygotowania uczestników Kongresu. Konkretnie wymieniona jest potrzeba wyuczenia śpiewu mszy „De Angelis” oraz „pieśni, jakie będą śpiewane wspólnie podczas nabożeństw i procesji”. Obowiązek ten spoczywał na Księżach Patronach Stowarzyszeń i organistach. „Młodzież – czytamy dalej w zapowiedzi – prosimy zachęcić do czynienia przygotowań, związanych z przyjazdem na Kongres, oraz z ich zewnętrznym wyglądem (umundurowaniem)”. Szczegółowe wskazówki miał podawać Okólnik kierowany do SMP³³.

20 kwietnia 1934 r. abp Nowowiejski wydał List pasterski ogłaszając w nim oficjalnie wyżej podaną datę Kongresu i zachęcając diecezjan, a szczególnie młodzież, do jak najlepszego przygotowania się do jego przeżycia i owocnego skorzystania z jego programu. Nawiązując do hasła pracy na bieżący rok, podjętego przez Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej: „Do odrodzenia przez chrześcijańskie wychowanie młodzieży”, Pasterz pisze, że przygotowywany Kongres jest elementem realizacji tegoż hasła: „Pragniemy, aby ta rwąca się do ideału Młodzież, w Kongresie Eucharystycznym znalazła dla siebie skupienie serc, umocnienie sił i rozjaśnienie swych dążeń katolickich w Tym, który jest „Drogą, Prawdą i Żywotem”³⁴.

Aby Kongres wydał obfity plon trzeba, aby w przygotowaniu do niego i w jego przebiegu wzięła udział cała diecezja. Stąd płynie zachęta do modlitw w intencji Kongresu w rodzinach i kościołach parafialnych. Nadto duszpasterze powinni uświadamiać wiernych o celach tego zjazdu i potrzebie jego zorganizowania. List pasterski kończy się prośbą o ofiary na tace, w jedną z wybranych niedziel³⁵.

Ideę Kongresu propagował w diecezji tygodnik „Hasło Katolickie”³⁶. Dowiadujemy się z niego, że przygotowanie młodzieży męskiej do udziału w Kongresie ma pomóc w „racjonalnym” jej uczestnictwie we Mszy św., adoracji i procesji eucharystycznej, w głębszym przyjmowaniu słowa Bożego oraz treści referatów³⁷.

³² Tamże, s. 169.

³³ Tamże.

³⁴ Zob. List pasterski w sprawie Kongresu Eucharystycznego Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej w Płocku w dniach 26 i 27 czerwca r. b., MPP 29 (1934) nr 5, s. 195-197.

³⁵ Tamże, s. 196.

³⁶ O przygotowaniach do Kongresu pisali na tych łamach m. in.: Cz. Kaczmarek, Do młodzieży SMPM, HK 4 (1934) nr 23, s. 266.; B. a., Udział Parafialnych Zarządów Akcji Katolickiej w przygotowaniu do Kongresu Eucharystycznego Młodzieży, tamże, s. 267; Jedna z matek, Kongres Eucharystyczny, w Płocku, tamże, nr 24, s. 278.

³⁷ Komitet Kongresu Eucharystycznego SMPM, Kongres Eucharystyczny Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej, MPP 29 (1934) nr 6, s. 241.

Zgodnie z uprzednio ogłoszonym programem, Kongres rozpoczęto w Bazylice katedralnej, w dniu 26 czerwca 1934 r.³⁸ Zakończono zaś w dniu 27 czerwca m.in. przyjęciem dwóch rezolucji na podstawie referatów ks. prof. Świderskiego (WSD Płock) i p. Stemlera dyrektora Polskiej Macierzy Szkolnej. Pierwsza rezolucja głosiła, że religię należy wprowadzać do wszystkich dziedzin życia społecznego „i tak wywalczyć Polskę silną i Chrystusową”, druga natomiast wzywała do troski o rozwój życia eucharystycznego, gdyż jest ono „wypróbowaną i niezawodną szkołą ducha”³⁹.

Hasło Kongresu: „Chrystusowi Królowi, panującemu nad narodami, który napawa obfitością tych, którzy Go przyjmują, pójdźmy, pokłońmy się” – podano na zebraniu ogólnym (26. VI) po odczytaniu błogosławieństwa Ojca Świętego dla uczestników Zjazdu⁴⁰.

B. Diecezjalny Kongres Eucharystyczny Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej w Pułtusk (1936 r.).

Pierwszy Kongres Eucharystyczny z 1934 r. stał się w pewien sposób wzorem religijnych manifestacji o zasięgu diecezjalnym, jakie miały miejsce w roku 1936 i 1938. Pierwszy z nich zorganizowało i przygotowało Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej.

„Nasza młodzież żeńska – pisał abp Nowowiejski w Liście pasterskim (2. II. 1936) – odbędzie swój wielki wiec religijny w Pułtusk, (...) aby w zwartych szeregach u stóp Eucharystii powiedzieć Chrystusowi i społeczeństwu, że Chrystus jest życiem ich duszy dziewczęcej”⁴¹.

Przygotowania tego wydarzenia przebiegały w dwóch etapach:

- w parafiach trwało przygotowanie duchowe przyszłych uczestniczek Kongresu; w ramach tegoż przygotowania drużyny powinny „więcej i pobożniej modlić się i prywatnie i publicznie na swoich zebraniach i w świątyniach parafialnych; częściej uczestniczyć w Ofierze Mszy świętej, częściej przeprowadzać adorację Najświętszego Sakramentu, częściej przyjmować komunie świętą”;
- drugi etap obejmował sprawy organizacyjne. Duszpasterze mieli postarać się o umożliwienie wzięcia udziału w Kongresie jak największej ilości zrzeszonych dziewcząt (zdobyć pieniądze na wyżywienie, przejazdu itp.).

³⁸ Dokładne sprawozdanie z przebiegu Kongresu zob. St. Figielski, Pierwszy Kongres Eucharystyczny S. M. P. w Płocku, MPP 29 (1934) nr 7, s. 259-317. Zob. też B. a., Ich Eksceleńcje Księża Biskupi, którzy zaszczytlili swoją obecnością Kongres, HK 4 (1934) nr 26, s. 312-313. Ojciec Święty błogosławi Kongresowi, MPP 29 (1934) nr 7, s. 289-290. Wykaz ofiar wpłaconych przez poszczególne parafie na Kongres Eucharystyczny SMPM, MPP 29 (1934) nr 11, s. 519-522.

³⁹ St. Figielski, Pierwszy Kongres Eucharystyczny, art. cyt., s. 315.

⁴⁰ Tamże, s. 299.

⁴¹ List Pasterski w sprawie kongresu Eucharystycznego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej diecezji płockiej, który odbędzie się w dniu 1-2 lipca 1936 r. w Pułtusk. MPP 31 (1936) nr 2, s. 80-81.

Na nich także spoczywał obowiązek wyćwiczenia w grupach parafialnych zewnętrznych postaw uczestniczek: prawidłowego formowania szeregów, przygotowania jednolitego ubioru (białe, płócienne bluzki, granatowe spódniczki, czarne lub brązowe obuwie); przygotowanie śpiewów kongresowych pod kierunkiem organistów, a podczas Kongresu – przeprowadzania w parafiach nabożeństw eucharystycznych⁴².

Zjazd miał odbyć się pod hasłem: „Chrystus życiem mej duszy”, bo jak czytamy w Odezwie Komitetu Kongresu Eucharystycznego KSMŻ w Pułtusk „Odradzająca się duchowo Polska potrzebuje kobiety o głębokim wyrobieniu wewnętrznym i religijnym”⁴³. Tenże motyw został podjęty w „Orędziu Biskupim w sprawie Kongresu Eucharystycznego Młodzieży Żeńskiej w Pułtusk”⁴⁴. W uczestnikach Kongresu chciano obudzić pragnienie tworzenia wielkiej duchowej rodziny w diecezji i w ojczyźnie⁴⁵. Program Kongresu został podany do wiadomości duszpasterzy w czerwcowym numerze „Miesięcznika Pastorskiego Płockiego”, a przez nich także do wiadomości wiernych⁴⁶.

Przygotowania do Kongresu stały się także okazją do poinformowania duchowieństwa i wiernych o wzroście ilościowym oddziałów KSMŻ w diecezji oraz liczebnym wzroście osób stowarzyszonych: „w roku 1919 – pisał prałat Strojnowski – mieliśmy Stowarzyszeń 10 z liczbą osób stowarzyszonych 267 (...) w roku 1934 mieliśmy Stowarzyszeń 224 z liczbą osób stowarzyszonych 5008. Obecnie Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej liczy 240 Oddziałów. Niektóre parafie mają po kilka Oddziałów”⁴⁷.

Na zakończenie Kongresu przyjęto następujące rezolucje:

- „Chrystus źródłem szczęścia i radości”: należy zatem jak najczęściej czerpać z Eucharystii łaski dla siebie i swoich bliskich⁴⁸;
- „Chrystus ostoją życia dziewczęcego”: ponieważ tylko On może dać światło rozumu i moc wewnętrzną pozwalającą wiernie wypełniać życiowe powołanie⁴⁹;
- „Eucharystia w życiu apostołskim drużyny”: powołanie do apostołstwa może być wypełnione jedynie w oparciu o moc czerpaną od Chrystusa w Najświętszym Sakramencie⁵⁰.

⁴² J. Strojnowski, Kongres Eucharystyczny w Pułtusk a Księża Proboszczowie, MPP 31 (1936) nr 5, s. 211-212. Zob. też odezwę do Księża Prefektów „W sprawie Kongresu Eucharystycznego w Pułtusk”, tamże, s. 212.

⁴³ MPP 31 (1936) nr 4, s. 147.

⁴⁴ MPP 31 (1936) nr 5, s. 193-194.

⁴⁵ J. Strojnowski, Kongres Eucharystyczny w Pułtusk a nasza młodzież żeńska, MPP 31 (1936) nr 4, s. 158.

⁴⁶ MPP 31 (1936) nr 6, s. 244-245.

⁴⁷ Tamże, s. 156-157.

⁴⁸ Nawiązano tu do referatu „Eucharystia źródłem szczęścia i radości” p. dr M. Śliwińskiej – Zarzeckiej z Warszawy.

⁴⁹ Podstawą był referat p. A. Zrazikówny z Krakowa: „Eucharystia ostoją życia dziewczęcego”.

⁵⁰ Podstawą był referat ks. kan. L. Lissowskiego, prob. z Wieczfni.

Kongres w Pułtuskę doczekał się osobnego wydawnictwa, w którym zawarto starannie zebrany materiał związany z najważniejszymi momentami „przygotowań przedkongresowych, jak również opis całej uroczystości wraz ze streszczeniem kazań, treścią referatów podawanych podczas Kongresu oraz rezolucyj i przyrzeczenia”. Wydawnictwo nosi tytuł „Pamiętka Kongresu Eucharystycznego w Pułtuskę”. Przygotował ją do wydania Zarząd KSMŻ w Płocku, a ukazała się w Drukarni Braci Lipków w Płocku, w 1936 r.⁵¹

Znamienne dla tegoż Kongresu były próby utrwalania jego owoców w każdym Oddziale Stowarzyszenia i w całej diecezji. Pisał na ten temat asystent kościelny KSMŻ ks. J. Strojnowski: „Moim serdecznym pragnieniem jest, aby po Kongresie Eucharystycznym w Pułtuskę odbywały się w czasie i w warunkach odpowiednich kongresy względnie zloty, konferencje, zebrania, dni (o nazwę mi nie chodzi) eucharystyczne. Wskazaną jest rzeczą, aby one były dekanalnymi i mogły być przeprowadzane w miastach dekanalnych, bez nadzwyczajnych wydatków, bez nadzwyczajnych zewnętrznych manifestacji (...) Nowym, wspianym utwierdzeniem naszych druhen powinny być trzydniowe rekolekcje zamknięte pokongresowe. Tłem rekolekcji mogłyby być rozważania podzielone na 3 części, stosownie do trzech dni rekolekcyjnych: obowiązek apostołowania w sobie, obowiązek apostołowania w organizacji, obowiązek apostołowania w społeczeństwie, a wszystko pod kongresowym hasłem: Chrystus życiem mej duszy”⁵².

Prałat Strojnowski nie tylko rzucał hasła, ale i wprowadzał je w czyn. Pierwsze dekanalne, pokongresowe rekolekcje dla uczestniczek Kongresu z dekanatu makowskiego zostały przeprowadzone w Makowie w dniach 29-31 sierpnia 1936 r.⁵³

Za przygotowania do Kongresu oraz za liczny udział w nim młodzieży żeńskiej specjalne podziękowanie do duszpasterzy skierował Biskup Płocki, pisząc m. in.: „Cicha praca codzienna nad tą młodzieżą wydaje prawdziwe i trwałe rezultaty, które można było w Pułtuskę podczas kongresu oglądać. (...) Wam, Kochani Duszpasterze (...) wyrażam obecnie najserdeczniejsze podziękowanie i błogosławię Wam”⁵⁴.

Wspomniana wyżej „Pamiętka Kongresu Eucharystycznego w Pułtuskę” informuje, że na ogólną liczbę 239 Oddziałów KSMŻ w diecezji płockiej wzięło udział w Kongresie Eucharystycznym 3018 druhen z 207 oddziałów⁵⁵.

⁵¹ W MPP z 1936 r. ukazywało się w odcinkach szczegółowe sprawozdanie „Z Kongresu Eucharystycznego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej w Pułtuskę” w numerach: 7, s. 295-301; 8, s. 360-362; 9, s. 412-417; 10, s. 443-449.

⁵² J. Strojnowski, Kongres Eucharystyczny i po Kongresie, MPP 31 (1936) nr 6, s. 261.

⁵³ Tenże, Uwagi na czasie po Kongresie Eucharystycznym w Pułtuskę. Rekolekcje zamknięte wśród naszych druhen. MPP 31 (1936) nr 8, s. 359. Rekolekcje zamknięte wśród stowarzyszonej młodzieży żeńskiej, jak podaje tenże autor, zostały zapoczątkowane w diecezji płockiej w r. 1930, w klasztorze Sióstr Misjonarek św. Rodziny w Ratowie. W latach 1930-1935 skorzystały z rekolekcji zamkniętych w tymże miejscu 1522 druheny. Tamże, s. 358. Dalsze starania ks. Strojnowskiego o podtrzymanie i rozwój owoców Kongresu w Pułtuskę zob. w jego artykułach: O dalsze prace nasze, MPP 32 (1937) nr 1, s. 23-25; Z powodu rocznicy Kongresu Eucharystycznego w Pułtuskę, MPP 32 (1937) nr 6, s. 288-290.

⁵⁴ Arcypasterz Diecezji do Duszpasterzy parafialnych, MPP 31 (1936) nr 7, s. 291.

⁵⁵ Płock 1936, s. 51. J. Strojnowski podawał liczbę 240 Oddziałów -zob. przyp. 47.

C. Kongres Eucharystyczny Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet Diecezji Płockiej, w Płocku (1938 r.)

Diecezjalne Kongresy Eucharystyczne były planowane co dwa lata. Po dwóch odbytych zjazdach eucharystycznych Biskup Płocki, Listem pasterskim z dnia 7 stycznia 1938 r., zapowiedział Kongres Eucharystyczny Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet Diecezji Płockiej. Pisał w nim: „Niewiasty (...) swoją miłością i poświęceniem budują Królestwo Chrystusa w sercach swych dzieci, umacniają to Królestwo w swoich rodzinach. Lecz te niewiasty są słabe. Potrzebują pomocy (...) Znajdą je w Eucharystii, gdzie Pan Jezus jest dla dusz naszych pokarmem i zasiłkiem codziennym”⁵⁶. Kongres miał się odbyć w Płocku, w dniach 25 i 26 czerwca.

Wzorem poprzednich lat, także te dni miały być starannie przygotowywane w parafiach rekolekcjami przedkongresowymi, spotkaniami Oddziałów KSK oraz adoracjami Najświętszego Sakramentu szczególnie w grupach przyszłych uczestniczek Kongresu⁵⁷.

W kwietniowym numerze „Miesięcznika Pasterskiego Płockiego” ukazał się „Projekt programu Kongresu Eucharystycznego KSK diecezji płockiej”⁵⁸. Dwa miesiące później w „Rozporządzeniach diecezjalnych” zamieszczono już szczegółowy program⁵⁹.

Płock gościł zatem już po raz drugi uczestników diecezjalnych uroczystości eucharystycznych. Odbywały się one w Bazylice katedralnej, w świeżo oddanym do użytku Diecezjalnym Domu Katolickim przy ulicy Tumskiej oraz na Placu Marszałka Piłsudskiego, gdzie wzniesiono monumentalny ołtarz i ustawiono tysiące ławek dla uczestniczek Kongresu⁶⁰.

W drugim jego dniu przyjęto pięć rezolucji:

- niezastąpionym środkiem uświęcenia rodziny jest ścisła łączność wszystkich jej członków z Jezusem Eucharystycznym; trzeba więc w rodzinach zaszczepiać i rozwijać kult Najświętszego Sakramentu oraz starać się o częste karmienie się Chlebem Eucharystycznym;
- należy otoczyć opieką dzieci pierwszo-komunijne, szerzyć cześć Najświętszego Sakramentu w parafiach, popierać bractwa poświęcone czci Eucharystii;
- należy wynagradzać krzywdy wyrządzone przez tych, którzy zapominają o obowiązku sprawiedliwości względem bliźnich; miłością okazywaną biednym i pokrzywdzonym gasić płomień nienawiści i zemsty;
- z Eucharystii czerpać siły do życia dla Kościoła;

⁵⁶ List pasterski w sprawie Kongresu Eucharystycznego Stowarzyszenia Kobiet Katolickich Diecezji Płockiej, MPP 33 (1938) nr 1, s. 32.

⁵⁷ Cz. Kaczmarek, Adoracja Przenajświętszego Sakramentu, MPP 33 (1938) nr 1, s. 46-47.

⁵⁸ MPP 33 (1938) nr 4, s. 161.

⁵⁹ MPP 33 (1938) nr 6, s. 271-272.

⁶⁰ B. a., Katolickie Stowarzyszenie Kobiet Diecezji Płockiej w hołdzie Chrystusowi Eucharystycznemu, MPP 33 (1938) nr 7, s. 318.

- pracować nad wcielaniem w polskie życie zasad nauki Chrystusowej; jest to jedyna rękojmia wielkości i bezpieczeństwa Polski⁶¹.

Uroczyste „Te Deum”, poprzedzone wyznaniem wiary i błogosławieństwem papieskim z odpustem zupełnym, zakończyło uroczystości.

4. Dekanalne Kongresy Eucharystyczne

Według zamysłu Władzy Diecezjalnej, dekanalne kongresy oraz dni eucharystyczne w parafiach, miały z jednej strony przygotowywać do uczestnictwa w zjazdach diecezjalnych o tym charakterze, a z drugiej być podstawą do pogłębiania i propagowania ich treści w społeczności parafialnej⁶². W diecezji odbyły się jednak tylko dwa dekanalne kongresy eucharystyczne: w Mławie (4-5. X. 1930 r.) i w Pułtuskach (26-27. IX. 1931 r.).

A. Dekanalny Kongres Eucharystyczny w Mławie (1930)

Z relacji przebiegu Kongresu, zamieszczonej w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” przez ks. Mariana Okólskiego, dyrektora diecezjalnych stowarzyszeń eucharystycznych⁶³, poznajemy tematy wystąpień, nazwiska prelegentów, treść przyjętych rezolucji, oraz liturgię tegoż Kongresu i jego cel: „Chwalić Tego, który jest Królem serc ludzkich, a chlebem pokoju i zgody”.

Tematy wykładów były następujące:

- Organizacje eucharystyczne (pacholąt i starszych) w życiu parafialnym – ks. M. Okólski;
- Eucharystia w życiu Kobiety – p. Alicja Byszewska;
- Eucharystia i Akcja Katolicka – ks. J. Karwowski.

Rezolucje przyjęte przez zgromadzonych stwierdzały:

- obserwuje się osłabienie życia religijnego i praktyk religijnych w polskim społeczeństwie katolickim;
- Eucharystia jest skutecznym lekarstwem dla odrodzenia duszy jednostki, rodziny i całego narodu;
- należy pogłębiać wiedzę religijną i praktykować ją (szczególnie chodzi o praktykę częstej Komunii świętej) i w ten sposób rozszerzać królestwo Jezusa na ziemi;
- należy popierać organizacje katolickie w parafiach i tak służyć Bogu i Ojczyźnie⁶⁴.

Na liturgię Kongresu składały się:
pierwszego dnia (4. X.):

- od rana spowiedź uczestników Kongresu;

⁶¹ Tamże, s. 325.

⁶² J. Strojnowski, Kongres Eucharystyczny w Pułtuskach a Księża Proboszczowie, art. cyt., s. 212.

⁶³ MPP 25 (1930) nr 10, s. 337-339.

⁶⁴ Tamże, s. 337-338.

- o godz. 17.00 – krótkie nabożeństwo inauguracyjne (hymn do Ducha Świętego, modlitwa, krótka nauka i podanie szczegółowego programu zjazdu);
- wieczorem – Nieszpory wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu, kazanie o znaczeniu i celach „Dnia Eucharystycznego”;
- o godz. 22.00 – część różańca. Uroczysta adoracja Najświętszego Sakramentu, suplikacje;
- o północy Msza święta, podczas której wyjaśniano uczestnikom poszczególne jej części. Komunia święta ponad 2000 osób;
- od godz. 1.00, aż do południa, co godzina były odprawiane Msze święte;
- o godz. 9.00 – Msza z Komunią i nauką dla dzieci i przyjęcie do Stowarzyszenia Pacholąt Najświętszego Sakramentu grona chłopców i dziewcząt, poświęcenie ich sztandaru;
- o godz. 10.00 – Msza dla młodzieży szkół średnich, z nauką: „Znaczenie Eucharystii w życiu młodzieży szkolnej”;
- o godz. 11.00 – suma z kazaniem: „Odnowienie życia w Eucharystii”. Procesja z Najświętszym Sakramentem;
- o godz. 15.00 – pogadanka o szatach liturgicznych i zaopatrywaniu w nie ubogich świątyni.

Zebranie Stowarzyszenia Pacholąt Najświętszego Sakramentu⁶⁵.

B. Dekanalny Kongres Eucharystyczny w Pułtuskach (1931)

Zorganizowało go Stowarzyszenie Przenajświętszego Sakramentu. Odbył się w dniach 26 i 27 września 1931 r. Wcześniej, pod kierunkiem proboszcza i dziekana pułtuskiego ks. prałata J. Michnikowskiego rozpoczęto prace przygotowawcze – dekoracyjne w kolegiacie. Szczególną uwagę zwrócono na udekorowanie kaplicy Najświętszego Sakramentu⁶⁶.

Kongres otworzono hymnem do Ducha Świętego i Nieszporami wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu. Celebrował je prałat Michnikowski. Kazanie o celu i znaczeniu Kongresu wygłosił dyrektor diecezjalnych stowarzyszeń eucharystycznych – ks. M. Okólski. Po kazaniu odśpiewano Litanię Loretańską, Pod Twoją obronę i pieśń „Matko Niebieskiego Pana”.

O godz. 21.30 miała miejsce publiczna adoracja Najświętszego Sakramentu.

O północy – odprawiono uroczystą Mszę świętą, podczas której Komunię świętą przyjęło ok. 3000 osób. Od godz. 2.00-00 trwała adoracja Najświętszego Sakramentu prowadzona przez poszczególne bractwa i stowarzyszenia parafialne⁶⁷.

W dniu 27 września, od samego rana odprawiano, w odstępie jednej godziny, Msze święte. Relacjonujący wymienia tu Mszę o godz. 8.00 dla Stowarzyszenia Przenajświętszego Sakramentu, podczas której poświęcił sztandar dla Stowarzy-

⁶⁵ Tamże, s. 339.

⁶⁶ M. Okólski, Kongres Eucharystyczny w Pułtuskach, HK 1 (1931) nr 43, s. 506. Tenże, Kongres Eucharystyczny w Pułtuskach, MPP 26 (1931) nr 10, s. 398.

⁶⁷ Tamże, s. 398-399.

szenia Pacholąt, a po Mszy wygłosił naukę dla starszych i dzieci. Sumę pontyfikalną odprawił Biskup Płocki. Kazanie wygłosił prefekt szkół średnich – ks. K. Bruzdewicz. Po sumie miała miejsce uroczysta procesja z Najświętszym Sakramentem⁶⁸. O godz. 17.00 w teatrze miejskim odbyła się akademie ku czci Najświętszej Eucharystii. Uczestnicy akademii przyjęli przedłożoną przez Dyrektora Diecezjalnego, rezolucję, której istotna myśl zawiera się w słowach:

„W głębokim zrozumieniu tej prawdy, że Przenajświętszy Sakrament jest jedynym źródłem życia (...) postanawiamy przez praktyki religijne, a szczególnie przez częstą Komunię świętą przyczyniać się do ugruntowania królestwa Chrystusowego w duszy całego społeczeństwa. Wierzmy, że w ten sposób przygotowujemy należycie swe umysły i serca do spełnienia wielkich zadań, do jakich nas wzywa Akcja Katolicka. Wierzmy, że odrodzeni i umocnieni Eucharystią na duchu, przysłużymy się dobrze Bogu i ukochanej Ojczyźnie”⁶⁹.

W obu relacjach z tych kongresów dekanalnych uderza duża liczba uczestników: Mława – 2000, Pułtusk – 3000. Biorąc pod uwagę wielkość ówczesnych dekanatów, a w związku z tym i odległości od miasta dekanalnego, stan dróg, jak i środki komunikacji, należy odnieść się do tych zgromadzeń z wielkim uznaniem.

5. Dni Eucharystyczne w parafiach

Jeśli w kongresie dekanalnym brało udział 2 lub 3 tysiące wiernych to, działa się tak najprawdopodobniej dlatego, że w parafiach już znacznie wcześniej szerzono cześć Najświętszego Sakramentu. Jak się wydaje istniały dwie drogi wdrażania wiernych w nurt pobożności eucharystycznej: włączenie parafii przez nabożeństwa do udziału w Międzynarodowych Kongresach Eucharystycznych oraz przez szerzenie idei parafialnych dni eucharystycznych.

W diecezji płockiej myśl o nich powstała w związku z Kongresem Eucharystycznym, jaki odbył się w Rzymie, w maju 1923 r. Aby włączyć diecezjan w to wydarzenie, 4 kwietnia 1922 r., biskup Nowowiejski zarządził w każdej parafii, w dniach Kongresu, odprawianie uroczystych nabożeństw ku czci Najświętszego Sakramentu. Były to pierwsze parafialne dni eucharystyczne⁷⁰. Odpowiedzialność za ich przebieg i porządek nabożeństw miały wziąć na siebie komitety dekanalne. Należało ułatwić wiernym wcześniejsze skorzystanie z sakramentu pokuty. W sam zaś dzień, rano, podczas Mszy świętej z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, wierni powinni przyjąć Komunię świętą i wysłuchać kazania na temat Eucharystii. Po sumie, lub Nieszporach, miała odbyć się uroczysta procesja z Najświętszym Sakramentem ulicami miasta lub wsi. Przy specjalnie zbudowanym ołtarzu należało odmówić Litanię do Serca Pana Jezusa oraz Akt Ofiarowania parafii Najświętszemu Sercu. Przed udzieleniem błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem śpiewano „Te Deum”. Tak zaprogramowany dzień miał na

⁶⁸ Jej dokładny opis zob. tamże, s. 400.

⁶⁹ Tamże, s. 401.

⁷⁰ Dzień Eucharystyczny w diecezji naszej, MPP 17 (1922) nr 4, s. 68.

celu wzmocnić cześć i miłość wiernych do Chrystusa utajonego w Najświętszym Sakramencie⁷¹.

Kolejną zachętę do urządzania dni eucharystycznych w parafiach wydał Nowowiejski w 1924 r. w związku z dokumentem Stolicy Apostolskiej „Quod ad conventus”, który propagował kongresy eucharystyczne m.in. przez związanie z nimi odpustów i przywilejów duchowych dla ich uczestników⁷². Idea parafialnych dni eucharystycznych przybrała wówczas przyspieszenia. Widać to ze sprawozdania z konferencji dziekanów, jaka odbyła się 25. IX. 1924 r. Omawiano na niej m.in. problem parafialnych dni eucharystycznych. Nowowiejski naciskał, by odbywały się one z największą okazałością i według określonego porządku⁷³. Został on ustalony i podany do wiadomości w październiku tegoż roku. Zapisano zatem, że w przeddzień, o godz. 17.00 powinno nastąpić otwarcie kongresu przez wybrany wcześniej komitet. Po hymnie do Ducha Świętego i wstępnych przemówieniach, przewidziany był referat na temat Eucharystii, a po nim śpiew. O godz. 21.00 miała rozpocząć się adoracja Najświętszego Sakramentu połączona ze śpiewem, różańcem i błogosławieństwem. O północy przewidywano uroczystą Mszę śpiewaną z Komunią świętą. O godz. 1.00 – Mszę recytowaną, a o 9.00 – Mszę recytowaną z Komunią dzieci. Od godz. 11.00 mogły rozpocząć się referaty np. o poście eucharystycznym, czy o Wiatyku. O godz. 15.00 – ponowne wystawienie Najświętszego Sakramentu, kazanie i uroczysta procesja teoforyczna, zakończona śpiewem „Te Deum” i błogosławieństwem⁷⁴.

Usilne zachęty Biskupa nie były łatwo przyjmowane przez duszpasterzy. Bolał nad tym sam Biskup i próbował wpłynąć na zmianę sytuacji poprzez księży dziekanów⁷⁵.

Wydarzeniem przełomowym stał się Dzień Eucharystyczny urządzony w parafii św. Bartłomieja w Płocku, w dniu 27 czerwca 1926 r., przez jej proboszcza ks. A. Modzelewskiego. Był to pierwszy tego rodzaju obchód eucharystyczny w diecezji. Inspiracją do jego przeprowadzenia stał się Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Chicago (1926 r.).

Dzień Eucharystyczny w parafii farniej rozpoczęto Mszą świętą z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, i kazaniem. Zgromadzili się na niej liczni wierni, a wśród nich bractwa i stowarzyszenia. Po Nieszporach odśpiewanych wobec Ciała Pańskiego wystawionego w monstrancji, wyruszyła procesja teoforyczna z kościoła farnego do Katedry. W jej drzwiach witała wchodzących Kapituła Katedralna. Po wspólnej adoracji kazanie wygłosił proboszcz parafii w Radziwiu ks. kan. Giergielewicz. Mówca nawiązał do kongresu Eucharystycznego w Chicago i kierował do słuchaczy zachęty do czci Najświętszej Hostii. Po błogosławieństwie procesja wróciła do Fary. Świadek wydarzenia tak kończy swoją relację:

⁷¹ Tamże, s. 68-69.

⁷² Kongresy Eucharystyczne, MPP 19 (1924) nr 8, s. 205-207.

⁷³ Konferencja Księży Dziekanów, MPP 19 (1924) nr 11, s. 341.

⁷⁴ Dzień Eucharystyczny, MPP 19 (1924) nr 10, s. 290-291.

⁷⁵ Do Imci Księży Dziekanów, MPP 20 (1925) nr 4, s. 164.

„Piękny to naprawdę ten Dzień Eucharystyczny. Zapoczątkowany w Płocku, daj Boże, aby w całej diecezji naszej powtórzony został”⁷⁶.

Kościół farny był rzeczywiście dobrym początkiem dni eucharystycznych w parafiach diecezji, gdyż już w dniu 19 września tegoż roku ks. Wł. Turowski, proboszcz w Zakrocymiu, urządził takiż dzień. Oprócz miejscowych parafian wzięli w nim udział wierni z Kroczewa i Kamienicy, przybywając procesyjnie ze swymi duszpasterzami na czele. Obchody rozpoczęły się już w sobotę, 18. IX. o godz. 17.00 hymnem do Ducha Świętego i wystawieniem Najświętszego Sakramentu. O godz. 21.00 śpiewano psalmy pokutne i pieśni. Głoszone było kazanie. O 22.30 odmówiono różaniec, po zakończeniu którego schowano Najświętszy Sakrament. O północy odprawiono Mszę z kazaniem na temat przygotowania do Komunii świętej i dziękczynienia po niej. O godz. 1.30 odprawiono Mszę recytowaną, podczas której objaśniano teksty mszalne odmawiane przez celebransa.

W niedzielę, o godz. 8.00 śpiewano Godzinki o Niepokalanym Poczęciu NMP. O godz. 9.00 miała miejsce tzw. „Msza szkolna” z kazaniem na temat: „Czego nas uczy Pan Jezus w Najświętszym Sakramencie” i komunią dzieci szkolnych. O 10.30 – Bractwo różańcowe śpiewało różaniec; o 11.00 odprawiono uroczystą sumę z wystawieniem Najświętszego Sakramentu i kazaniem nt. udziału wiernych we Mszy świętej.

Nabożeństwa popołudniowe rozpoczęły się Nieszporami o godz. 15.00. Wyruszyła po nich procesja teoforyczna do kościoła ojców kapucynów, a stąd na miejscowy cmentarz grzebalny, gdzie uczestnicy wysłuchali kazania na temat Wiatyku. W drodze powrotnej do kościoła parafialnego, na rynku, udzielono błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem i odśpiewano „Te Deum”.

W centralnym nabożeństwie niedzielnym brało udział 6000 wiernych. Do Komunii świętej przystąpiło ok. 1000 osób. Kapłanów było ośmiu⁷⁷.

Był to kolejny, pociągający przykład dla duszpasterzy i wiernych z innych parafii diecezji płockiej.

W następnym – 1927 roku – dni eucharystyczne przeprowadziły parafie w Drobinie, Trębkach, Żukowie i Sierpcu⁷⁸. W latach 1928 – 1929 parafialne uroczystości eucharystyczne miały miejsce jedynie w Płocku⁷⁹ i w Pałukach⁸⁰. W 1930 roku odbyły się trzy tego rodzaju dni: w Bielsku⁸¹, Zagrobie⁸² i Proboszczewicach⁸³.

Te obchody uświadamiały wiernym rolę Eucharystii w indywidualnym życiu chrześcijanina oraz w życiu całego Kościoła, nadto uczyły praktycznego życia wiarą i przyczyniały się do podnoszenia obyczajów. Podejmowano bowiem na ich zakończenie, konkretne postanowienia, jak miało to miejsce m.in. w Zagrobie:

⁷⁶ B. a., Dzień Eucharystyczny, MPP 21 (1926) nr 7, s. 272.

⁷⁷ B. a., Dzień Eucharystyczny w Zakrocymiu, MPP 21 (1926) nr 10, s. 374-375.

⁷⁸ M. Okólski, Z życia eucharystycznego, MPP 22 (1927) nr 12, s. 412-414.

⁷⁹ B. a., Dzień Eucharystyczny w Płocku, MPP 23 (1928) nr 10, s. 319.

⁸⁰ B. a., Dzień Eucharystyczny w Pałukach, MPP 24 (1929) nr 5, s. 154-155.

⁸¹ B. a., Dzień Eucharystyczny w Bielsku, MPP 25 (1930) nr 6, s. 200-201.

⁸² B. a., Dzień Eucharystyczny w Zagrobie, MPP 25 (1930) nr 9, s. 303.

⁸³ B. a., „Dzień Eucharystyczny” w parafii Proboszczewice, MPP 25 (1930) nr 11, s. 369-370.

„1. Ponieważ Chrystus w Najświętszym Sakramencie utajony jest fundament naszego życia katolickiego, postanawiamy i ślubujemy oświecać się w rzeczach wiary przez gorliwe słuchanie nauk w niedziele i święta, przez czytanie pism i ksiąg katolickich oraz przez adorowanie Przenajświętszej Eucharystii w kościele naszym parafialnym.

2. (...) postanawiamy bronić świętej wiary naszej i dla obrony jej łączyć się w organizacje religijne i społeczne o charakterze katolickim.

3. (...) postanawiamy pracować nad ożywieniem pośród nas wiary katolickiej, aby nie być katolikami tylko od święta i od parady, ale myśleć, mówić i czynić podług przykazań Bożych i nauki Kościoła naszego. Niech zasady katolickie będą szanowane w życiu jednostki, rodziny, gminy i całego społeczeństwa”⁸⁴.

Rok 1931 przyniósł trzy kolejne dni eucharystyczne: w Pomiechowie⁸⁵, Skoła-towie⁸⁶ i Ciechanowie⁸⁷. W roku 1933 parafia w Sierpcu przeżywała taki dzień już drugi raz w swojej historii⁸⁸. Stowarzyszona młodzież parafii w Goworowie urządziła Dzień Eucharystyczny w 1935 r.⁸⁹

Dni eucharystyczne w miarę upływu lat, nabywanych i przekazywanych doświadczeń, organizowano z coraz większą pomysłowością i okazałością. W roku 1937, z racji zbliżającej się 400 – setnej rocznicy założenia Stowarzyszenia Przenajświętszego Sakramentu, opracowano program dnia eucharystycznego w podwójnej wersji: z nocną adoracją i bez nocnej adoracji. Zalecano m.in. poprzedzenie obchodu dwu lub trzydniowymi rekolekcjami zakończonymi spowiedzią. Polecano zwrócić szczególną uwagę na dobór kaznodziejów, staranne przygotowanie treści nauk, odniesienie jej do konkretów codziennego życia oraz podkreślenie roli częstej Komunii świętej. Dla większego jeszcze ożywienia życia eucharystycznego w diecezji, zalecano przeprowadzanie dni eucharystycznych przynajmniej w połowie parafii każdego dekanatu⁹⁰.

Program ten nie został zrealizowany. Z danych „Miesięcznika Pastorskiego Płockiego” i „Hasła Katolickiego” wynika, że do roku 1936 włącznie, przeprowadzono w diecezji płockiej 16 dni eucharystycznych. W roku 1937 takie uroczystości zorganizowano jedynie w parafii św. Bartłomieja w Płocku (drugi raz)⁹¹ i w Gostyninie⁹².

W sumie, na przestrzeni od 1926 do 1937 roku w 16 parafiach diecezji odbyło się 18 dni eucharystycznych.

Na uwagę zasługuje także fakt, że parafialne dni eucharystyczne wyprzedziły dekanalne i diecezjalne kongresy, a tym samym otwierały późniejszych uczestni-

⁸⁴ Dzień Eucharystyczny w Zagrobie, art. cyt, tamże

⁸⁵ M. Okólski, Działalność Stowarzyszeń Eucharystycznych, HK 1 (1931) nr 22, s. 242.

⁸⁶ Tenże, Akcja Eucharystyczna w diecezji, HK 1 (1931) nr 24, s. 265-266.

⁸⁷ Tenże, Akcja Eucharystyczna w diecezji, HK 1 (1931) nr 10, s. 290.

⁸⁸ B. a., Dzień Eucharystyczny w Sierpcu, MPP 28 (1933) nr 10, s. 445-446.

⁸⁹ Em., Dzień Eucharystyczny młodzieży w Goworowie, MPP 30 (1935) nr 7, s. 329-330.

⁹⁰ B. a., W sprawie „Dnia Eucharystycznego”, MPP 32 (1937) nr 3, s. 117-118.

⁹¹ B. a., Dzień Eucharystyczny w parafii św. Bartłomieja, MPP 32 (1937) nr 6, s. 301-302.

⁹² B. a., Dzień Eucharystyczny w Gostyninie, MPP 32 (1937) nr 7, s. 350-351.

ków tychże kongresów na rozumienie i przyjmowanie przekazywanych tam treści, ułatwiały udział w kongresowych nabożeństwach eucharystycznych, oraz stwarzały w diecezji korzystną atmosferę dla rozwoju pobożności eucharystycznej:

W zakończeniu opracowania należy z całą oczywistością stwierdzić, że w dziele propagowania kultu Eucharystii m.in. przez kongresy i dni eucharystyczne w parafiach diecezji płockiej, abp Antoni Julian Nowowiejski, spełnił rolę, którą trudno przecenić. Jak wspomniano na początku, od roku 1907 zaznajamiał duchowieństwo diecezjalne z ideą Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych i wyrastających z nich kongresów diecezjalnych i krajowych, drukując na łamach „Miesięcznika Pasterskiego Płockiego” relacje z tych wydarzeń. On też, już jako Biskup Płocki, entuzjasta linii Prospera Gueranger’a w ruchu odnowy liturgicznej i pionier tegoż ruchu w Polsce, stawiał Eucharystię w centrum pobożności chrześcijańskiej. Propagowanie więc dni eucharystycznych, kongresów dekanalnych, a następnie przeprowadzenie trzech kongresów diecezjalnych, było jak się wydaje dokładnie przemyślanym i konsekwentnie realizowanym planem duszpasterskim Płockiego Pasterza.

Nowowiejski w całym swym kapłańskim życiu był z najgłębszego przekonania wierny liturgii rzymskiej i wszelkim normom jej sprawowania podanym przez Świętą Kongregację Obrzędów. Nie tylko propagował nurty pobożności promowane przez Stolicę Apostolską, ale stał nieugięty na straży rzymskości ich obrzędów, widząc w tym znamię jedności Kościoła Zachodniego. Stąd w diecezji płockiej, jak i dzięki Ceremoniałowi parafialnemu, także w Polsce, wpływał na ujednoczenie form pobożności eucharystycznej.

Nie bez znaczenia dla Nowowiejskiego był także fakt, że idea kongresów narodziła się we Francji. Z myśli francuskich pastoralistów korzystał w całej pełni. Wystarczy przypomnieć, że wprowadzając w diecezji pierwszą i generalną Komunię dzieci, korzystał z wzorów francuskich. To samo należy powiedzieć o wydanej, ostatecznie pod jego nazwiskiem, „Pastorologii”. Arcybiskup był pilnym obserwatorem działań francuskich duszpasterzy. Starał się zaadoptować ich metody do polskich warunków i propagować je nie tylko we własnej diecezji.

Tu jednak, mimo szacunku jakim się cieszył, nie łatwo mu przychodziło przekonywać duszpasterzy do nowych form działania, co wyraźnie widać na przykładzie parafialnych dni eucharystycznych. W końcu jednak długofalowe i cierpliwe oddziaływanie zaczęło przynosić owoce.

Trzeba także dodać, że Arcybiskup, wraz z gronem swych współpracowników, miał odwagę diecezjalnym kongresom eucharystycznym nadać płocką specyfikę. Polegała ona na tym, że organizację i przygotowanie kongresów zlecał, działającym w ramach Akcji Katolickiej, konkretnym stowarzyszeniom, nie zaś Akcji, jako takiej. Było to swoiste novum w Polsce.

Nie można też nie zauważyć, że dwa pierwsze kongresy eucharystyczne: Kongres Eucharystyczny Katolickich Stowarzyszeń Młodzieży Męskiej (1934 r.) i Kongres Eucharystyczny Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej (1936 r.) wskazywały jak wielką wagę przywiązywał Nowowiejski do nadania pobożności młodzieży rysu eucharystycznego.

W setną rocznicę święceń biskupich ks. Antoniego Juliana Nowowiejskiego, i objęcia przez niego stolicy biskupiej w Płocku, niech niniejsze słowa będą skromnym hołdem za jego posługę w diecezji i świadectwo życia.

ZUSAMMENFASSUNG

In der Zeitspanne von 1926 bis 1937 fanden in sechzehn Pfarreien der Diözese Plock achtzehn eucharistische Gebetstage statt. Jene Gebetstage auf der Ebene der Pfarrei wurden an und für sich zu Bahnbrechern der eucharistischen Kongresse auf der Dekanats- und Diözesanebene. Im Vorfeld bereiteten sie die Gläubigen in den Pfarreien für die richtige Aufnahme der Inhalte vor, die ihnen dann während der Kongresse geboten wurden und halfen ihnen zugleich, an den eucharistischen Andachten während der Kongresse bewusst teilzunehmen. Im Allgemeinen trugen sie ebenfalls zur Entwicklung und Vertiefung der eucharistischen Frömmigkeit in der Diözese wesentlich bei.

Die Rolle, die bei der Förderung der eucharistischen Kongresse und Gebetstage in der Diözese Erzbischof Antoni Julian Nowowiejski gespielt hat, ist kaum zu überschätzen. Seit 1907 setzte sich der Erzbischof dafür ein, den Geistlichen seiner Diözese die Idee der Internationalen Eucharistischen Kongresse nahezubringen, die dann durch die Kongresse auf Landes- und Diözesanebene fortgesetzt werden sollten. Im Hinblick darauf wurden vom Erzbischof Nowowiejski in der Diözesanmonatsschrift „Miesięcznik Pastorski Płocki“ u. a. Berichte von den besagten Kongressen veröffentlicht.

Als Bischof von Płock, als Anhänger von Prosper Gueranger bei der Bewegung der Liturgischen Erneuerung und als Vorläufer dieser Bewegung in Polen stellte A. J. Nowowiejski die Eucharistie in den Mittelpunkt der christlichen Frömmigkeit. Die Förderung der eucharistischen Gebetstage und Kongresse auf der Dekanats- sowie die Durchführung von drei Diözesankongressen sind daher als durchdachte und konsequente Umsetzung des eucharistischen und seelsorglichen Ansatzes des Erzbischofs zu betrachten.

In seinem ganzen Priesterleben blieb Nowowiejski, aus tiefer Überzeugung, der römischen Liturgie und der liturgischen Richtlinien der Heiligen Ritenkongregation treu. So förderte er nicht nur die durch den Apostolischen Stuhl befürworteten Frömmigkeitsströmungen, sondern hütete zugleich deren römischen Charakter; denn darin sah der Erzbischof ein Merkmal der Einheit der Westkirche. Daher nahm er sowohl in der Diözese Plock als auch – nicht zuletzt durch sein Werk *Zeremoniale für die Pfarrei* – in ganz Polen den Einfluss darauf, die Formen der eucharistischen Frömmigkeit zu vereinheitlichen.

Nicht ohne Belang war für Nowowiejski ebenfalls die Tatsache, dass die Idee der eucharistischen Kongresse ihren Anfang in Frankreich nahm. Die Ideen der französischen Pastoraltheologen beflügelten mehrmals das pastorale Wirken des Erzbischofs. Es sei hier etwa an die Einführung in der Diözese – nach dem Vorbild Frankreichs – der Erst- und Generalkommunion oder aber an das letztlich unter dem Namen des Erzbischofs erschienene Werk *Pastorallehre* erinnert. Der Erzbischof war ein aufmerksamer Beobachter des pastoralen Wirkens der französischen Seelsorger, und er bemühte sich gleichzeitig darum, deren Methoden für die Pastoral in seiner Diözese zu adaptieren und sie auch außerhalb der Diözese bekanntzumachen.

Hier allerdings fiel dem Erzbischof die Aufgabe nicht leicht. Trotz seiner großen Autorität war es nicht einfach, die Seelsorger für die neuen Formen und Wege der Seelsorge zu gewinnen. Dies wird vor allem am Beispiel der eucharistischen Gebetstage in den Pfar-

reien deutlich. Doch mit der Zeit brachte das langfristige und beharrliche Wirken in dieser Hinsicht seine Frucht.

Hinzuzufügen ist, dass der Erzbischof mit dem seinem Mitarbeiterkreis den Mut hatten, den eucharistischen Diözesankongressen einen eigenen – plockschen – Charakterzug zu verleihen: Die Organisation und Vorbereitung der Kongresse wurde nicht allgemein der Katholischen Aktion, sondern den einzelnen Verbänden, die im Rahmen der KA funktionierten, aufgetragen. Dies war damals in Polen ein Novum.

Besonders am Beispiel der ersten beiden Eucharistischen Kongresse der Katholischen Jugend in den Jahren 1934 und 1936 ist es nicht zu übersehen, wie sehr es Nowowiejski daran lag, der Frömmigkeit der Jugend einen eucharistischen Charakterzug einzuprägen.

Der vorliegende Beitrag sei nun, zum 100-jährigen Jubiläum der Bischofsweihe von Antoni Julian Nowowiejski und seines Amtsantritts in Płock, eine bescheidene Würdigung und Anerkennung seines pastoralen Dienstes in der Diözese sowie seines beispielhaften Lebens.

W ŚWIETLE NAUCZANIA ARCYBISKUPA ANTONIEGO JULIANA NOWOWIEJSKIEGO

Ukazując wartość sakramentu pokuty, błogosławiony arcybiskup A. J. Nowowiejski nakreślił obraz dwóch sądów. Jeden z nich to sąd, na którym człowiek staje przed Bogiem po śmierci, a drugi ma miejsce za życia i odbywa się zawsze i wszędzie przysiępujemy do spowiedzi. Ziemski sąd służy miowaniu duszy, aby owoce za życia nie były już martwe. W czasie spowiedzi dusza oczyszcza się z grzechów i rodzi się do nowego życia.

Zamedbywanie spowiedzi nie jest bolesną dokłą dla człowieka, gdyż oddala go od życia z Bogiem. Rozważanie bł. Bernardy, „spowiadającego się bezskrupuła Chrystusa przynajmniej do wejścia w życie, jako niewierzącego, ciężko obciążonego grzechami i doprowadzającego go do samobójstwa”, a więc życia z Bogiem. Takie oczyszczenie duszy za każdym razem przyczynia się do ogólnego i stałego życia duchowego. Spowiedź jest wielkim darem od Boga i ma ograniczone załączenie w życiu chrześcijańskim. W artykule przedstawione zostaną jej sens oraz obowiązki spowiadającego.

Spowiedź jako dar dla grzesznego człowieka

Akt skruchy i postanowienie poprawy wprowadzają do ludzkiego życia wielką dobkę. Z potęśnieniem przeszłych grzechów, takich chociaż jak niemiłość, niezgoda, nieczystość czy niedowierstwo powstaje na sercu człowieka do refleksji i doznawania „w niebie ogromna jest radość z nawrócenia grzesznika. Jednakże spowiedzi podzuchau, we trwający w zjednoczeniu z Bogiem, aby jeszcze bardziej się unieć. bowiem imwo jest odlewać grzechy zyciowych, pió i doświadczeń. Doznawane poży spowiedzi Boga nakierowane przynajmniej do okazywania